

REGULAMENT
cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități

Capitolul I.
Dispoziții generale

1. Regulamentul stabilește cadrul normativ privind accesul neîngrădit și nediscriminatoriu al persoanelor cu dizabilități la procesele de organizare și desfășurare a alegerilor.

2. Din motive de claritate și fluiditate a textului, precum și pentru a nu încărca textul cu dublete masculin/feminin, termenii folosiți în regulament care denumesc funcții au forma de masculin generic și poartă un caracter incluziv/nonsexist.

3. Regulamentul este întemeiat pe Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006, ratificate de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 166/2010, Declarația interpretativă a Codului bunelor practici în materie electorală a participării persoanelor cu dizabilități la alegeri, adoptată de Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția), Constituția Republicii Moldova, Codul electoral al Republicii Moldova, Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, Hotărârea Guvernului nr. 723/2017 cu privire la aprobarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022, Standardele naționale în construcții ce reglementează domeniul accesibilitate: CP C.01.02:2018 Prevederi generale de proiectare cu asigurarea accesibilității pentru persoane cu dizabilități.

4. Organele electorale organizează procesele electorale astfel încât persoanelor cu dizabilități să le fie asigurat accesul la procesul de vot.

5. Organele electorale aplică un design universal al documentelor și materialelor electorale.

6. Organele electorale asigură dreptul persoanelor cu dizabilități la votare asistată în condițiile Codului electoral, astfel încât dreptul acestora de a-și exprima votul să nu fie limitat.

7. Expresiile și noțiunile de mai jos folosite în regulament au următorul înțeles:

accesibilizare – ansamblu de măsuri și lucrări de adaptare a mediului fizic, a transporturilor, precum și a mediului informațional și comunicațional, incluzând tehnologiile și sistemele informaționale și de comunicații, conform necesităților persoanelor cu dizabilități, factor esențial de exercitare a drepturilor și de îndeplinire a obligațiilor persoanelor cu dizabilități în societate;

adaptare / acomodare rezonabilă – modificările și ajustările necesare și adecvate, care nu impun un efort disproporționat sau nejustificat atunci când este necesar, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să se bucure sau să-și exercite, în condiții de egalitate cu ceilalți, toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, inclusiv în procesul electoral.

incluziune socială – ansamblu de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sportului, ocrotirii sănătății, informării și comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, precum și din alte domenii destinate integrării persoanelor cu dizabilități în societate;

marcaj tactil și / sau contrastant – sistem de ghidaj alcătuit din protuberanțe de culoare contrastantă față de fundalul pe care sunt așezate sau din semne reflectorizante aplicate pe

suprafețe verticale sau orizontale, care îmbunătățesc percepția și permit nevăzătorilor sau persoanelor cu vedere slabă să se deplaseze în interior / exterior;

persoană cu dizabilitate – persoană care are deficiențe fizice, psihosociale, mentale, intelectuale sau senzoriale, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere/obstacole, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanei în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți;

rampă – platformă înclinată față de orizontală care înlesnește urcarea sau coborârea;

8. În scopul asigurării accesibilității în procesul electoral pentru persoanele cu dizabilități, organele electorale se vor conduce de următoarele principii:

1) *principiul adaptării rezonabile* a secțiilor de votare care constă în implementarea ajustărilor necesare și adecvate pentru a permite persoanelor cu dizabilități să-și exercite, în condiții de egalitate cu ceilalți, dreptul de a alege în cadrul procesului electoral;

2) *principiul reglementării exprese* a dreptului persoanelor cu dizabilități la libera formare a opiniei în condiții democratice cu privire la concurenții electorali (accesul liber la informație);

3) *principiul securității și protecției sănătății* la locul de muncă al persoanelor cu dizabilități în cadrul organelor electorale;

4) *principiul egalității în drepturi* care constă în asigurarea de condiții și mijloace speciale pentru depășirea barierelor, care să le permită persoanelor cu dizabilități să-și exercite efectiv drepturile electorale;

5) *principiul garantării exprimării libere a voinței în cadrul alegerilor* prin care la cererea persoanei cu dizabilitate să-i fie puse la dispoziție echipamente de asistență și/sau să-i fie acordat ajutor în cabina de votare de către un însoțitor ales de el. Acesta nu poate fi din rândul membrilor biroului electoral al secției de votare, al persoanelor acreditate sau al candidaților.

9. Comisia Electorală Centrală promovează neîngrădirea în drepturi, inclusiv asigurarea egalității în drepturile electorale a persoanelor cu dizabilități, dacă acestea nu au fost declarate de instanța de judecată incapabile.

10. Accesul în sediile organelor electorale, inclusiv accesul la muncă al persoanelor cu dizabilități în organele electorale, este neîngrădit și nediscriminatoriu.

11. Organele electorale stimulează atragerea persoanelor cu dizabilități în activitatea acestora și le garantează protecția sănătății și securitatea în muncă.

12. Subiecții cu drept de desemnare a membrilor pentru constituirea consiliilor electorale de circumscripție și birourilor electorale vor asigura desemnarea persoanelor cu dizabilități în componența organelor electorale. Comisia Electorală Centrală monitorizează informația cu privire la numărul persoanelor cu dizabilități desemnate de către acești subiecți.

13. Organele electorale, împreună cu organele administrației publice locale, asigură adaptarea rezonabilă a secțiilor de votare pentru ca persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă, inclusiv grupurile cu mobilitate redusă, să se poată deplasa fără obstacole în interiorul acestora.

14. Comisia Electorală Centrală monitorizează sediile secțiilor de votare sub aspectul accesibilității acestora pentru persoanele cu dizabilități.

15. Concurenții electorali și instituțiile mass-media vor utiliza mijloace tehnice speciale de informare, accesibile pentru persoanele cu dizabilități.

16. Comisia Electorală Centrală, în limita posibilităților, asigură persoanelor cu dizabilități echipamente sau dispozitive speciale (plic șablon pentru buletine de vot, rigle, lămpi, lupe etc.), care să le faciliteze exercitarea neasistată a dreptului de vot.

Capitolul II.

Cerințele de accesibilitate față de sediile secțiilor de votare și căile de acces spre sediile secțiilor de votare

17. La stabilirea localului secției de votare, autoritatea publică locală trebuie să țină cont de respectarea cerințelor de accesibilitate pentru toate tipurile de dizabilitate (locomotoare, de auz, de vedere, psihosocială etc.).

18. Cerințele de accesibilitate față de sediile secțiilor de votare și drumurile adiacente către acestea se referă la accesul fără obstacole și în siguranță al persoanelor cu diferite tipuri de dizabilitate pentru a participa la procesul de vot.

19. Anterior stabilirii sediilor secțiilor de votare, reprezentanții autorităților publice locale, împreună cu președinții consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea, vor evalua gradul de accesibilitate al clădirilor destinate acestora, conform chestionarului din anexă.

20. Autoritățile administrației publice locale, în limitele competenței, vor asigura, sedii accesibile sau, după caz, parțial accesibile persoanelor cu dizabilități, conform cerințelor prevăzute de regulament și de Instrucțiunea cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, aprobată de Comisia Electorală Centrală.

21. În cazul în care sediile secțiilor de votare nu corespund cerințelor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități, autoritățile administrației publice în comun cu societățile și asociațiile obștești ale persoanelor cu dizabilități vor întreprinde măsuri pentru asigurarea adaptării rezonabile a sediilor existente la necesitățile persoanelor cu dizabilități.

22. Cerințele de accesibilitate față de sediile secțiilor de votare se referă în special la următoarele elemente:

- 1) accesul spre clădire (grupul de intrare);
- 2) vestibuluri, turnichete, uși interioare;
- 3) căile de circulație în interiorul clădirii (coridoare, holuri, scări, rampe, ascensoare);
- 4) grupul sanitar.

23. Rampa la intrarea sau în interiorul localului secției de votare se consideră accesibilă dacă îndeplinește cumulativ majoritatea simplă a criteriilor prevăzute la pct. 18-26 ale chestionarului din anexă.

24. În vederea acomodării rezonabile și accesibilizării localului secției de votare la intrarea în care sunt trepte și lipsește rampa sau panta cu un unghi de înclinație comod, pot fi folosite temporar rampe demontabile.

25. Ușile de exterior și ușile din interiorul clădirii se consideră accesibile dacă îndeplinesc cumulativ majoritatea simplă a criteriilor prevăzute la pct. 9-12 și 28-30 ale chestionarului din anexă. În vederea acomodării rezonabile și accesibilizării intrării, turnichetele și alte bariere rotative urmează a fi demontate pentru perioada de activitate a organului electoral.

26. Coridoarele și grupul sanitar se consideră accesibile dacă îndeplinesc cumulativ majoritatea simplă a criteriilor prevăzute la pct. 27 și 31-36 ale chestionarului din anexă.

27. La amenajarea localului secției de votare, membrii biroului electoral vor asigura respectarea următoarelor condiții:

- 1) spațiul liber dintre piesele de mobilier și echipamentele electorale trebuie să fie suficient de larg pentru persoanele care se deplasează în scaun rulant sau folosesc alte dispozitive (cadre de mers, cârje etc.);

- 2) în fața zonelor unde se află masa membrilor biroului electoral al secției de votare trebuie să rămână un spațiu cu un diametru de minim 1,4 m, necesar manevrării scaunului rulant sau altor dispozitive ajutătoare;
 - 3) pardoseala să nu fie alunecoasă și să nu aibă denivelări, pe aceasta să fie aplicate marcaje tactile și / sau contrastante care să ghideze persoanele cu dizabilități de vedere.
28. Drumul către sediul secției de votare trebuie să permită deplasarea persoanelor care folosesc scaun rulant sau alte dispozitive (cadre de mers, cârje etc.). Accesibilitatea drumurilor este determinată inclusiv de existența sau lipsa marcajelor tactile și/sau contrastante care să ghideze persoanele cu dizabilități de vedere.
29. La stabilirea sediilor secțiilor de votare, se va ține cont inclusiv de accesibilitatea bordurilor, drumurilor spre trecerile de pietoni, parcărilor și de distanța de la stațiile de transport public.

Capitolul III. Responsabilitățile competitorilor electorali, instituțiilor mass-mediei și ale societății civile privind asigurarea drepturilor electorale pentru persoanele cu dizabilități

30. Competitorii electorali sunt responsabili pentru respectarea principiului nediscriminării persoanelor cu dizabilități în cadrul promovării politice și agitației electorale.
31. Competitorii electorali au obligația de a informa alegătorii utilizând metode de comunicare accesibile persoanelor cu dizabilități (de ex., texte scrise sau pronunțate într-un limbaj simplu și ușor de înțeles), inclusiv moduri alternative de comunicare (sistemul Braille, varianta sonoră, limbajul mimico-gestual etc.).
32. Persoanelor cu dizabilități le este garantat dreptul neîngrădit și nediscriminatoriu de a fi desemnate în calitate de candidați și de a participa pro-activ în procesul electoral.
33. În cadrul campaniilor electorale, instituțiile media și membrii societății civile asigură respectarea drepturilor electorale ale persoanelor cu dizabilități, precum și accesul statului la informația despre statisticile privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

Capitolul IV. Dispoziții finale

34. Interpretarea și implementarea normelor electorale se vor efectua în mod prioritar prin favorizarea accesului la drepturile electorale pentru persoanele cu dizabilități.
35. Executarea regulamentului se pune în sarcina Comisiei Electorale Centrale, Centrului de instruire continuă în domeniul electoral, consiliilor electorale de circumscripție, birourilor electorale ale secțiilor de votare, autorităților administrației publice locale, concurenților electorali și instituțiilor mass-media.
36. Centrul de instruire continuă în domeniul electoral va instrui membrii organelor electorale cu privire la asigurarea accesibilității procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități.

Modelul chestionarului privind evaluarea gradului de accesibilitate al sediului secției de votare

Chestionar privind evaluarea gradului de accesibilitate al sediului secției de votare

Localitatea- _____;
(denumirea localității) (municipiul, raionul)

Adresa secției de votare - _____;

Nr. d/o	Criteriile de evaluare a sediului secției de votare	Răspuns	
		DA	NU
<i>Căile de acces spre sediul secției de votare</i>			
1.	Drumul spre sediul secției de votare este accesibil (asfaltat, pavat / ușor practicabil)?		
2.	Drumul spre sediul secției de votare este bun (fără gropi sau denivelări)?		
3.	Bordura care separă carosabilul de trotuar are înălțimea de maxim 2 cm?	Înălțimea bordurilor este de _____ cm.	
4.	Există marcaje tactile sau contrastante la trecerea de pe carosabil pe trotuar?		
5.	Există parcare accesibilă în preajma secției de votare?		
6.	Există spațiu în preajma clădirii pentru amenajarea a cel puțin unui loc de parcare pentru persoane cu dizabilități?		
7.	Dacă există parcare, porțiunea de drum de la parcare până la intrarea în clădire este accesibilă?		
8.	În caz că în raza teritorială a secției de votare circulă transport public, distanța de la stație și până la intrarea în clădire este mai mică de 500 m?		
<i>Sediul secției de votare</i>			
9.	Ușa de exterior a clădirii în care se află sediul secției de votare are lățimea de minim 90 cm, inclusiv ușile duble? *În cazul existenței mai multor uși, se vor indica dimensiunile fiecăreia dintre acestea.	Lățimea ușii este de ___ cm.	
10.	La intrarea în sediul secției de votare sunt praguri de cel mult 2,5 cm?		
11.	În fața ușii de exterior a clădirii în care se află sediul secției de votare există o platformă de minim 1,20 m x 1,20 m sau un spațiu suficient pentru a asigura manevra scaunului rulant?		

12.	Ușa de exterior a clădirii în care se află sediul secției de votare are sisteme de acționare simple și fără risc de blocare (senzori, mânere ușor de deschis)?		
13.	Intrarea în localul secției de votare este fără prag?		
		Pragul are o înălțime de ____ cm	
14.	Pragul are aplicate pe el marcaje tactile sau contrastante?		
15.	Intrarea în localul secției de votare este fără trepte?		Numărul treptelor - _____ Înălțimea treptelor - ____ cm Lățimea treptelor - _____ cm Lungimea treptelor - ____ cm
16.	Treptele au aplicate pe ele marcaje tactile sau contrastante?		
17.	Dacă sunt trepte la intrarea în încăperea secției de votare, este instalată rampă de acces?		
18.	Dacă încăperea secției de votare se află la demisol sau la etajul 2 și mai sus al clădirii, există rampe de acces sau ascensor pentru a ajunge la etaj?		
Parametrii rampei de acces - lungimea rampei _____ cm; lățimea rampei _____ cm Rampa este confecționată din _____ (pavaj, metal, lemn, șine metalice)			
19.	Rampa de acces are unghiul de înclinare de cel mult 8% sau 5°?		
20.	Rampa de acces are lățimea de 90 cm - 1 m?		
21.	Rampa de acces are bare de suport orizontale pe ambele părți la o înălțime de cel mult 90 cm?		
22.	Suprafața rampei de acces este antiderapantă (nu permite alunecarea)?		
23.	În cazul în care rampa de acces depășește lungimea de 4 metri, la fiecare 4 m lungime este și o zonă de odihnă?		
24.	Rampa are bare de suport?	* dacă Da, indicați câte sunt - una sau două	
		Înălțimea barelor de jos - _____ cm	
25.	În cazul existenței rampei de acces demontabile, ea este instalată corect, astfel încât să-și mențină stabilitatea?		
26.	În cazul existenței rampei de acces demontabile, ea are unghiul de înclinare de cel mult 8% sau 5°?		

27.	În cazul în care există coridoare în clădirea în care se află sediul secției de votare, ele au marcaje tactile sau contrastante și au lățimea de minim 1,2 m?		
28.	În cazul în care există, ușa din interiorul clădirii este de minim 90 cm, inclusiv ușile duble? *În cazul existenței mai multor uși, se vor indica dimensiunile fiecăreia dintre acestea.		
		Lățimea ușii este de ___ cm	
29.	Ușile din interiorul încăperii secției de votare sunt fără prag? *În cazul existenței mai multor praguri, se vor indica dimensiunile fiecăruia dintre acestea.		
		Înălțimea pragului - ____.	
30.	Pragul ușii are aplicate pe el marcaje tactile sau contrastante?		
Grupul sanitar			
31.	Există grup sanitar în clădire?		
32.	Grupul sanitar este dotat cu bare de suport și marcaje?		
33.	Grupul sanitar este la parter?		
34.	Lățimea ușii grupului sanitar are 90 cm?		
35.	Ușa grupului sanitar este fără prag?		
36.	Pragul are pe el aplicate marcaje tactile sau contrastante? Dimensiunea grupului sanitar (cm. x cm.)- _____x_____		
	Ușa cabină, lățime: _____ cm		
	Dimensiune cabină (cm. x cm.)- _____x_____		

Propuneri de accesibilizare a secțiilor de votare: _____

Data „____” _____ 20__

(nume, prenume)

(semnătura)

Acordarea gradului de accesibilitate în funcție de punctajul obținut

Pentru fiecare răspuns afirmativ, sediul secției de votare obține un punct. Conform punctajului acordat, sediul secției de votare se va încadra în următoarele grade de accesibilitate:

36-30 puncte – sediul secției de votare este **accesibil**;

29-22 puncte – sediul secției de votare este **parțial accesibil**;

21-0 puncte – sediul secției de votare este **inaccesibil**.